

af en saadan Publikation; dobbelt kærkomment er det derfor, at den ogsaa omfatter Materialet for de gamle østdanske Provinser, der som en naturlig Følge af deres særlige statsretslige Stilling er behandlede i en Gruppe for sig. Indenfor hvert af de to Hovedafsnit, Stæderne i det egentlige Sverige, med Finland, og Stæderne i de tidligere danske og norske Landsdele, er Brevene optrykte i kronologisk Rækkefølge, og et Købstadregister, samt et fortrinligt ordnet Sagregister, gør Benyttelsen overordentlig let. Med Glæde hilser man derfor Meddelelsen om, at Arbejdet vil blive fortsat, og at »Stadshistoriska Institutet« 1926 har overdraget Arkivaren Ernst Nygren at besørge Udgivelsen af 2. Del.

Hugo Matthiessen.

27. Oktober 1926 døde Harry Bresslau, i første Række kendt som Forfatter til *Handbuch der Urkundenlehre für Deutschland und Italien* og Udgiver af Diplomer fra 11. Aarhundrede. Siden 1889 stod han som Leder af den ene af Diplomata-Afdelingerne under Monumenta Germaniæ historica. En ensidig Diplomatiker var han dog ikke. De middelalderlige Beretninger havde fra tidlig Tid en Del af hans Interesse; med Udbytte overførte han Erfaringer fra det ene Omraade til det andet. Efter at Holder-Egger var død i 1911, overtog Bresslau Scriptorum-Afdelingen, hvor han drev Arbejdet frem med stor Energi, og da 100-Aarsdagen for Grundlæggelsen af Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde nærmede sig, var det ham, som trods sin høje Alder paatog sig at skrive Selskabets Historie. Han skrev den i Aarene 1916—1918 og fik i Tide Manuscriptet sendt bort fra Strassburg. I 1921 udkom *Geschichte der Monumenta Germaniæ historica*, en klog og indholdsrig Bog.

I sidste Hefte af Neues Archiv har P. Kehr skrevet en Necrolog, der er som et Tillæg, i flere Henseender et meget oplysende Tillæg, til Bresslaus Skrift om Monumenta. Man forstaar nu bedre end før, at Geschichte der Monumenta Germaniæ historica ikke kom til ham som en tilfældig Opgave under Tilskyndelse udefra, men fremgik af hans Livs Arbejde og Erfaringer og havde nøje Sammenhæng med hans Interesse for Forfatningsspørgsmaal og Administrationsspørgsmaal, der stadig er brændende i den gamle lærde Organisation, som kæmper for at hævde sin Selvstændighed over for Statsmyndigheder og Akademier.

Med Bresslau har Centraldirektionen for Monumenta mistet en af dem, der knyttede Nutiden til Fortiden. Kehr har i de aarlige Redegørelser i Neues Archiv atter og atter sagt det: De gamle gaar bort; de, som staar i deres bedste Aar, er akademiske Lærere i Ber-

lin, Erlangen, Königsberg, Greifswald etc., det unge Mandskab, der baade paa den ene og den anden Maade har lidt under Krigen, skal uddannes og holdes fast, som vanskeligt er i haarde Tider. Da Finanskatastrofen brød løs, gav Afdelingslederne Afkald paa deres Honorarer, for at de yngre Kræfter kunde sikres; da Dødsfald og Embedsovertagelse tyndede Rækkerne, tog de tilbageblevne flere Hverv paa deres Skuldre. Ligesom Bresslau gennem en Aarrække havde Ledelsen af Scriptorum-Afdelingen ved Siden af den ene af Diplomata-Afdelingerne, maatte Kehr efter Tangls Død tage Afdelingen: Epistolæ samt Diplomata Karolinorum og efter Bresslau tillige Scriptorum; tilmed har han en af Leges-Afdelingerne. Man maa undres over, at Arbejdet til Trods for de overordentlige Vanskeligheder i de sidste 13 Aar har kunnet holdes i Gang, og at en Række Værker er fuldendte.

Scriptorum Rækken tæller 30 Folianter. Bd. XXX 1. Del, kom allerede i 1896 under Holder-Eggers Ledelse, Bd. XXX 2. Del, der skal indeholde Supplémenter, nye Fund af Kilder fra Karolingertiden og den saxiske og saliske Slægts Tid, ligger næsten færdigt fra Bresslaus Haand og skal fuldføres af Adolf Hofmeister. Som bekendt har man med Bd. XXX opgivet det besværlige Folioformat og fortsat Serien som Quartserie, der tæller to Bind Bd. XXXI og Bd. XXXII. Yderligere har man i 1922 begyndt en Octavserie: Scriptorum rerum Germanicarum, Nova series, hvoraf fire Bind er udsendt og et femte Bind, en Nybearbejdelse af Vidukind, er i Vente. For denne Serie saavel som for Selskabets øvrige Publicationer med ganske enkelte Undtagelser har Bresslau faaet vedtaget, at Indledninger og Noter aflattes paa Tysk; Holder-Egger satte sig i sin Tid mod dette Traditionsbrud, ligesom P. Kehr har vægtige Indvendinger derimod.

Ogsaa i Afdelingen: Epistolæ løber nu en Octavrække parallelt med Quartrækken. Den ny Række kaldes Epistolæ selectæ; den er anlagt paa Initiativ af Tangl og skal bringe dels tidligere udgivne Ting i ny Bearbejdelse, dels enkelte vigtige Brevsamlinger, som endnu ikke er komne frem i Quartserien og vil lade længe vente paa sig, fordi Serien skrider frem i kronologisk Følge. Udkommet er: S. Bonifatii et Lulli epistolæ (1916), Gregorii VII registrum (1920-1923), Codex epistolarum Tegernseensium (1925), Acta pacis ad S. Germanum (1926).

Under Diplomata-Afdelingen er nylig udkommet Henrik III.s Akter ved Bresslau, under Leges-Afdelingen Lex Baiwariorum. Inden for Afdelingen: Antiquitates haabede man for faa Aar siden at kunne fortsætte Udgivelsen af Necrologierne; man

tænkte paa at gaa i Gang med Necrologierne fra Magdeburg, Cölln og Mainz Ærkestifter, men maatte opgive Planerne og henvise dette Arbejde til de stedlige historiske Samfund.

E. J.

Bernhard Schmeidlers Skitse i Festskriftet til P. Kehr: Ueber den wahren Verfasser der Vita Heinrici IV imperatoris, hans Analyse af Tegernsee-Brevsamlingen i Neues Archiv XLVI og den inciterende Afhandling i Vetenskaps-Societeten i Lunds Årsbok 1926: Ueber Briefsammlungen des früheren Mittelalters in Deutschland und ihre kritische Verwertung forbereder alle hver paa sin Vis den store Bog, som er kommen i denne Sommer, *Kaiser Heinrich IV und seine Helfer im Investiturstreit*. Han fører her ved Hjælp af Stilkritik, gennem minutiøse ihærdige Undersøgelser, store Dele af Codex Udalrici og andre Brevsamlinger tilbage til Brevbøger, Conceptbøger af visse af Henrik IV.s Notarer, viser atter ved Stilanalyse, hvilke litterære Arbejder, polemiske Indlæg, Akter, Forfalskninger der stammer fra de forskellige Notarers Haand, følger disse Folk paa deres Livsbane, karakteriserer dem, giver ny Forstaaelse af Kancelliet som politisk Organ og Notarerne som Raadgivere og active Politikere og dermed dybere Indsigt i Kampen mellem Henrik IV, den tyske Rigskirke og Paven.

Med de franske Texter som Forbillede, der udgives af Mario Roques under Titlen: Les classiques français du moyen-âge har Louis Halphen i 1923 begyndt Udgivelsen af en Række Kilder til Frankrigs Historie i Middelalderen.

Les classiques de l'histoire de France au moyen-âge skal bringe Gregor af Tours, Fredegarius, Dudo, Orderic Vital etc. etc. i gennearbejdet Text med kritisk Apparat — dog uden lærd Overflødighed — med tro Oversættelse og korte oplysende Noter, dertil Indledninger, som giver Besked om Forfatterne, deres Værkers Tilblivelse og Værdi, om Manuscripter og Udgaver samt Bøger, der kan vejlede ved et videre Studium. Foruden Historieværkerne vil Serien bringe andet Materiale — Udvalg af Kilder, som belyser Philip den Smukkes Kirkepolitik, Stridsskrifter fra Hundredeaarskrigens Tid, Helgenlevneder fra Merovingertiden, Gerberts Breve, Ivo af Chartres' Breve etc.

Halphen selv har udsendt Eginhard: *Vie de Charlemagne* som det første Værk i Rækken og en god Prøve paa, hvad Serien har til Hensigt at give. Indledningen i fire Afsnit, I L'auteur, II L'œuvre, III Les manuscrits. Établissement du texte, IV Édi-